

Klage på dispensasjonsvedtak av Plan- og ressursutvalget i sak 14/22 Beiarn kommune 05.05.2022.

Saksnr: 20/901

Løpenr: 22/2503

Beiarn Kommune		
Ar/Saksnr.	Dok.nr.	Reg.nr./Ar
20/901	46	2881/22
07 JUN 2022		
Ark.kode P	22/4	
Ark.kode S		
Avdeling	Saksbeh.	T6
Kassasjon	Gradering	

Innholdsfortegnelse

1. BAKGRUNN	3
1.1 DISPENSASJONSVEDTAK I ET LNFR-OMRÅDE	3
1.2 TILTAKET	3
1.3 TIDLIGERE VEDTAK AV STATSFORVALTEREN I NORDLAND	4
1.4 ULIKE LOKASJONER ER VURDERT OG TELENOR NORGE AS ANBEFALER TO ALTERNATIVER SOM BEGGE GIR TILFREDSSTILLEND KOMMUNIKASJONSDEKNING	4
1.4.1 Opprinnelig lokasjon og Alternativ 1	4
2. HVA ØNSKER VI OG HVORFOR KLAGER VI PÅ DISPENSASJONSVEDTAKET	5
2.1 HVA ØNSKER VI MED KLAGEN	5
2.2 HVORFOR KLAGER VI	5
3. KOMMUNENS INNSTILLING OG PLAN- OG RESSURSUTVALGETS VEDTAK OG BEGRUNNELSE	6
3.1 INNSTILLING FRA ADMINISTRASJONEN	6
3.2 PLAN OG RESSURSUTVALGETS VEDTAK MED BEGRUNNELSE	7
4. TILTAKET OG DETS LOKALISERING MÅ VURDERES OPP MOT PLAN- OG BYGNINGSLOVEN § 29-2	8
4.1 VURDERING AV DE TO LOKASJONENE OPP MOT PBL. § 29-2	8
4.1.1 VISUELL NÆR- OG FJERNVIRKNING	9
4.1.2 EKSEMPEL PÅ STATSFORVALTERENS VURDERING AV VISUELLE EFFEKTER AV BASESTASJON	10
5. SAKSGRUNNLAGET OG INNSTILLINGEN FRA ADMINISTRASJONEN TONER NED RELEVANSEN AV STUDIER KNYTTET TIL PROBLEMER FOR ORRFUGL	10
5.1 ADMINISTRASJONENS VURDERING AV NATURMANGFOLDLOVEN RELATERT TIL STEDSVALG FOR MOBILMAST	10
5.1.1 Ansvarlig søker/utbyggers kunnskapsgrunnlag	10
5.1.2 Kunnskapsgrunnlaget må omfatte konsekvenser for leve- og spillområdene for orrfugl	11
5.2 UTFYLLENDE KUNNSKAPSGRUNNLAG FOR Å VURDERE TILTAKET IHT. NATURMANGFOLDLOVEN	12
5.2.1 Vedtatt lokasjon for mobilmast er en gammel spillplass for orrfugl – Alternativ 1 reduserer de negative effektene	12
5.2.2 Høy risiko for at tiltaket medfører habitatsforringelse for orrfugl – Alternativ 1 har mindre negative effekter	13
5.2.3 Orrfugl er en særlig kollisjonsutsatt art – Alternativ 1 har mindre negative konsekvenser	14
5.3 UTDRAG AV VITENSKAPELIGE ARTIKLER OG UTREDNINGER SOM UNDERBYGGER RELEVANSEN AV KUNNSKAPSGRUNNLAGET	15
6. EKSEMPLER PÅ VEDTAK FRA FYLKESMANNEN / STATSFORVALTEREN SOM OMHANDLER VERN AV SPILLPLASSER OG LEVEOMRÅDER	17
6.1 SAK I HEMSEDAL KOMMUNE – ALTERNATIVE Plasseringer – VEDTAKET AVVISES GRUNNET SPILLPlass FOR ORRFUGL	17
6.2 SAK I NOTODDEN KOMMUNE - VIKTIGHETEN AV REGISTRERING AV SPILLPLASSER FOR SÅRBARE ARTER I VILTKARTVERKET	18
7. EN SAMLET VURDERING AV LOKASJONSALTERNATIVENE	19
8. KOMMUNENS VEDTAK BRYTER MED INNSTILLINGEN OG BEGRUNNELSEN FOR VEDTAKET ER MANGELFULL	20
9. OPPRETTHOLDELSE AV BEIARN KOMMUNES VEDTAK VIL GI PRESEDENS	21
REFERANSER	22

1. Bakgrunn

1.1 Dispensasjonsvedtak i et LNFR-område

I Miljødirektoratets veileder for «Arter i arealplanlegging» påpekes viktigheten av at kommunene tar hensyn til leveområdene for bestemte arter som et virkemiddel for å ivareta naturmangfold. Artene i naturen, både planter og dyr, har bestemte krav til miljøet omkring seg for at de skal kunne leve.

Økologisk funksjonsområde defineres som et område som oppfyller en bestemt økologisk funksjon for en art, mens leveområde omfatter områdene der arten har tilhold i hele eller deler av sin livssyklus.

Det fremgår videre av veilederen at kommunene bør bruke virkemidlene i Plan- og bygningsloven til å ivareta de økologiske funksjonsområdene til alle relevante arter.

Det gis eksempler på relevante økologiske funksjonsområder:

- Kalvingsområde for villrein
- Overvintringsområde på land for amfibier
- Gyteområder i et vassdrag
- Trekkroute for hjortevilt
- *Spillplass for storfugl*

Kommuneplanens LNFR del (landbruk, natur, friluft og reindrift) er egnet til å ta vare på naturområder, herunder definerte økologiske funksjonsområder for arter. Det er strenge regler for hva som kan bygges innenfor et LNFR-område, og terskelen for dispensasjon fra arealplanen skal være høy.

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/miljohensyn-i-arealplanlegging/naturmangfold/arter-i-arealplanlegging/>

1.2 Tiltaket

Tiltaket er omfattet av kommuneplanens arealdel 2017-2028, vedtatt 15.03.2017. Det omsøkte tiltaket ligger i et område avsatt til LNFR-formål, jf. juridisk bindende plankart.

Den stadig økende digitaliseringen av samfunnet gir større behov for god telefondekning og nettforbindelse.

Saken gjelder oppføring av teknisk utstyr for mobilkommunikasjon i Nedre Tollådal. Tiltaket er en 24 meter høy mast med et fotavtrykk på ca. 2 m², og en 3,1 m høy utstyrshytte på 8 m². De fysiske dimensjonene er store sett i forhold til områdets topografi og vegetasjon. Tiltaket er lokalisert til et LNFR-område og krever av den grunn et dispensasjonsvedtak.

I følge tiltakshaver Telenor Norge AS så gir begge aktuelle lokasjoner tilfredsstillende dekningsforhold for Nedre Tollådal, Tjuvålia og Storhaug.

Når formålet med tiltaket er ivaretatt blir hovedproblemstillingen, slik vi ser den, å vurdere hvilket stedsvalg som samlet sett gir minst negative konsekvenser.

1.3 Tidligere vedtak av Statsforvalteren i Nordland

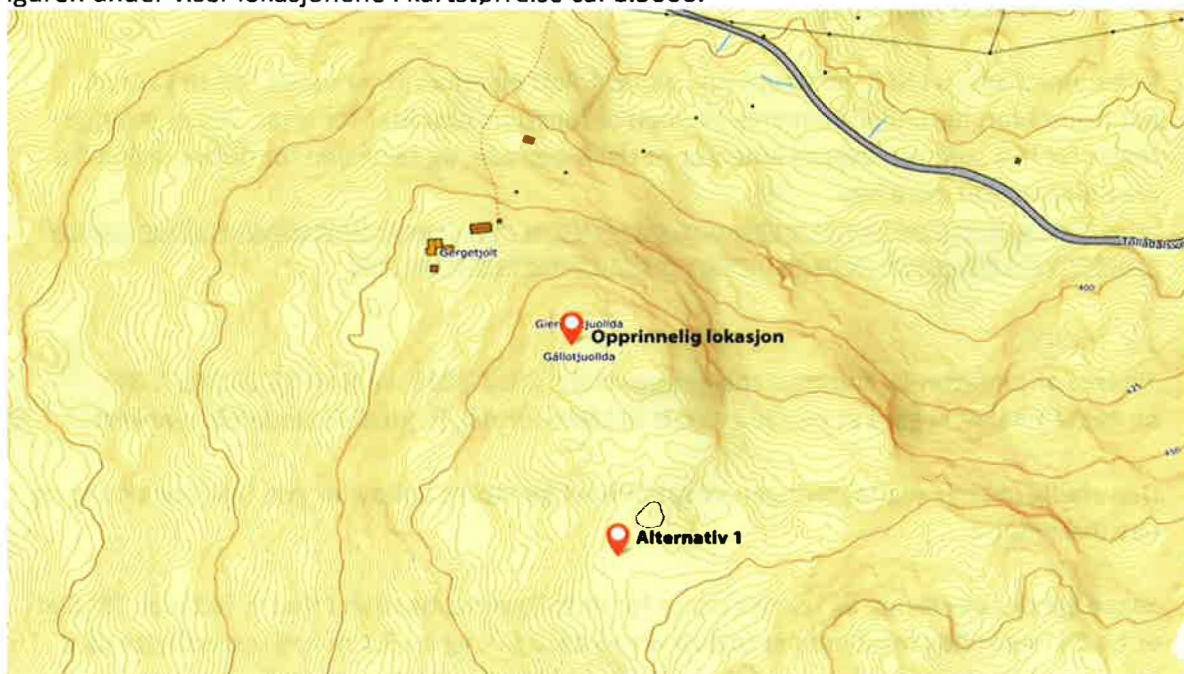
Saken har tidligere vært behandlet av Beiarn kommune, hvor Plan- og ressursutvalget den 27.04.2021 innvilget dispensasjon fra LNFR-formålet for oppføring av basestasjon. Dette vedtaket ble omgjort av Statsforvalteren i Nordland den 18.11.2021, etter klage på vedtaket fra Torbjørn Bjørklund og Anne-Kristin Solbakk datert 21.05.2021. Denne lokaliseringen er beskrevet som «*Opprinnelig lokasjon*».

1.4 Ulike lokasjoner er vurdert og Telenor Norge AS anbefaler to alternativer som begge gir tilfredsstillende kommunikasjonsdekning

Etter omgjørelsen av vedtaket ble saken sendt tilbake til søker hvor Beiarn kommune ba om vurdering av alternative lokasjoner.

I løpet av senhøsten 2021 og vinteren 2022 vurderte tiltakshaver Telenor Norge AS 3 alternative plasseringer av basestasjonen med tanke på om de kunne gi nødvendig dekning. Av disse lokasjonene var det ifølge Telenor kun ett alternativ til Opprinnelig lokasjon som ga tilfredsstillende dekning til Nedre Tollådal, Tjuvålia og Storhaug. Dette er beskrevet som «*Alternativ 1*» jf. oppsummerende dekningsanalyse for Nedre Tollådal, Tjuvåli/Sætermoen og Storhaug datert 27. januar 2022.

Figuren under viser lokasjonene i kartstørrelse ca. 1:5000.

Figur 4: Kartutsnitt som viser nærmere plassering av de ulike lokasjoner, ca 1:5 000 (norgeskart.no)

1.4.1 Opprinnelig lokasjon og Alternativ 1

Begge lokasjoner ligger på et høydedrag/platå mellom Nedre Tollådal og Storhaug-Tjuvålia. Selve høydedraget er preget av en blanding av berg i dagen og myr i forsenkningene i berget. I de tørrere områdene på høydedraget finnes spredt lavtvoksende furuskog, som i liene på hver side av ryggen går over til blandingsskog med noe bjørk. Det er fra før ingen luftlinjer eller master i nærområdet.

Opprinnelig lokasjon (koordinater 66.892740N; 14.810870E) ligger på kanten av et høydedrag/platå og vil ha betydelige fjern- og nærvirkninger. Det er lokalisert i et viktig område for spill- og reproduksjon for orrfugl. Grunneier er Hege Eva Sæther.

Alternativ 1 (koordinater 66.891280N; 14.811600E) er plassert mer tilbaketrukket fra kanten av platået og i et slakere terreng. Distansen mellom Opprinnelig lokasjon og Alternativ 1 er omlag 160 meter i luftlinje. Alternativ 1 sin plassering vil redusere ulempene knyttet til visuelle fjern- og nærvirkninger, samt virkningene for spillområdet for orrfugl sammenlignet mot Opprinnelig lokasjon. Grunneier er Statskog / Beiarn kommune.

2. Hva ønsker vi og hvorfor klager vi på dispensasjonsvedtaket

2.1 Hva ønsker vi med klagen

Dispensasjonsvedtaket av Plan- og ressursutvalget 05.05.2022 i sak 14/22:

- A. Tilsidesettes og saken sendes tilbake til ny behandling i Beiarn kommune.
- B. Alternativt gjennomfører Statsforvalteren en selvstendig vurdering av hvilket lokasjonsalternativ/stedsvalg for oppføring av mobilmast som samlet sett best oppfyller kravene og avveiningene i henhold til gjeldende lovverk, og fatter endelig vedtak i saken.

Vi ber om oppsettende virkning av vedtaket fram til klagebehandlingen hos Statsforvalteren er avsluttet.

2.2 Hvorfor klager vi

Vår klage på dispensasjonsvedtak er begrunnet ut fra seks hovedbegrunnelser. Disse er:

- Saksgrunnlaget fra administrasjonen i Beiarn kommune belyser i svært liten grad kravene som stilles i pbl. § 29-2.
- Saksgrunnlaget fra administrasjonen toner ned relevansen av nasjonale og internasjonale forskningsarbeider og utredninger knyttet til problemer for orrfugl.
- Eksempler på vedtak fra Statsforvalteren som omhandler vern av spillplasser og leveområder for skogshøns.
- Plan- og ressursutvalget følger ikke administrasjonens anbefalte lokasjonsløsning.
- Begrunnelsen for vedtaket til Plan- og ressursutvalget hvor de konkret avveier ulike hensyn opp mot hverandre framstår som mangelfull og tilfredsstillende ikke kravene til et dispensasjonsvedtak.
- Denne saken er ikke unik da det tidligere har vært- og sannsynligvis vil komme saker som har mange likhetstrekk med vedtaket i Beiarn kommune. Dersom Statsforvalteren opprettholder kommunens vedtak på tross av et omfattende kunnskapsgrunnlag relatert til konsekvenser for spesielle økologiske funksjonsområder og arter, vil det skape presedens for framtidige dispensasjonssaker hvor det er ulike lokasjoner som skal vurderes mot hverandre.

3. Kommunens innstilling og Plan- og ressursutvalgets vedtak og begrunnelse

3.1 Innstilling fra administrasjonen

Kommunen sendte ut på «høring» to alternative lokasjoner for oppsett av mobilmast for Nedre Tollådal, Storhaug og Tjувålia. Begge gir ifølge Telenor Norge AS tilfredsstillende dekning.

Etter høringsrunden utarbeidet administrasjonen sin faglige innstilling. Den er som følger:

Oppsummering og vurdering

Beiarn kommune finner ikke at tiltaket medfører en vesentlig tilsidesettelse av LNFR-formålet. Jmfør plan- og bygningslovens formål ser vi at tiltaket, økt mobildekning, av tiltakshaver og sentrale myndigheter fremheves som bærekraftig utvikling. Videre ser vi at tiltaket vil bidra til å oppfylle lovens formål gjennom økt tilgjengelighet, og at den plassering som gir best dekning vil være den mest langsiktige løsningen.

En dispensasjonssak vil alltid bryte med ett av lovens formål: At tiltak skal være i henhold til planvedtak. Derfor må merknader fra naboer vurderes som vesentlige for å sikre plan- og bygningslovens formålsbestemmelse om åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte. Beiarn kommune har i tidligere vedtak i saken lagt vekt på at økt mobildekning vil gi økt sikkerhet og beredskap. Det er gjort en politisk vurdering av at fordelene ved å innvilge dispensasjon er klart større enn ulempene. Dette innebærer at ulempene ved å tilsidesette LNFR-formålet på et begrenset areal vurderes som klart mindre enn fordelene tiltaket gir.

I denne saken er det av tiltakshaver funnet to plasseringer som gir tilfredsstillende mobildekning for de bebodde områdene Nedre-Tollådal, Tjувålia og Storhaug. Beiarn kommune har i liten grad funnet at den ene plasseringen har mindre ulemper enn den andre. De ulemper som er lagt til grunn i vurderingen er på bakgrunn av naturmangfoldlovens «føre-var-prinsipp», etter å ha gjennomgått litteraturlisten i klage og innspill til nærmeste hyttenabo, og «Opprinnelig lokasjon» og «Alternativ 1» har så lik naturlig topografi og vegetasjon, at de ulemper som gjelder for den ene lokasjonen vil måtte påregnes på alternativ lokasjon.

Rådmannen innstiller saken positivt til politikken med en plassering av basestasjonen på «Alternativ 1». Dette har to årsaker. Vi finner i litteraturen at plasseringen langs kanten på «Opprinnelig lokasjon» *kan* være til hinder for orrfuglens flukt fra rovfugler i denne retning. I tillegg har nærmeste hyttenaboer i sitt innspill til kommunen argumentert for plassering på «Alternativ 1», og vi må regne med at et dispensasjonsvedtak på opprinnelig lokasjon vil bli påklaget.

3.2 Plan og ressursutvalgets vedtak med begrunnelse

Plan og ressursutvalget fatter så et enstemmig vedtak som går mot administrasjonens faglige innstilling.

BEIARN
kommune
TEKNISK OG LANDBRUK

Saksnr.: 20/901
L.nr.: 22/2503
Vår dato: 12.05.2022
Arkiv: PGNR/22/4
Gradering: /

Technogarden Engineering Resources AS

MELDING OM VEDTAK

Plan og ressursutvalget behandlet i møte 05.05.2022 sak 14/22.

Følgende vedtak ble fattet:

I medhold av plan- og bygningsloven § 19-2 innvilger plan- og ressursutvalget i Beiarn kommune dispensasjon for oppføring av basestasjon for mobil kommunikasjon på omsøkte plassering angitt som «opprinnelig punkt», med koordinater 66.892740N; 14.810870E.

Vedtaket begrunnes med at best mulig mobildekning er formålet med utbyggingen og opprinnelig punkt gir bedre dekning for både Nedre Tollådal og Tjuvålia. Dette er viktig med tanke på at trykkløstalarmer og varslinger skal fungere. Utvalget kan ikke se at noen av hensynene i LNFR-formålet blir vesentlig tilsidesatt av tiltaket. Utvalget ser heller ikke at tiltaket strider mot naturmangfoldloven §§ 8 – 12 da orrfugl og nordflaggermus finnes i nær sagt hele Beiarn.

Enstemmig vedtatt.

Med vennlig hilsen
Beiarn kommune

Torbjørn Grimstad
ingeniør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

4. Tiltaket og dets lokalisering må vurderes opp mot Plan- og bygningsloven § 29-2

Det er strenge regler for hva som kan bygges innenfor et LNFR-område, og terskelen for dispensasjon fra arealplanen skal være høy.

I rådmannens innstilling er kravene knyttet til § 29-2 i liten grad behandlet selv om dette er spilt inn fra vår side, jf. visuelle nær- og fjernvirkninger ved de to alternativene.

Slik vi forstår tolkningsuttalelsen til Kommunal- og distriktsdepartementet av 27.01.2020 vil departementet ikke ta stilling til konkrete enkeltsaker, og uttalelsen gis derfor på generelt grunnlag:

1. § 29-2 oppstiller krav til vurderingen av visuelle kvaliteter

Plan- og bygningsloven (pbl.) § 29-2 gir to hovedelementer for vurderingen av hva som er god visuell kvalitet. Tiltaket skal både ha gode visuelle kvaliteter i seg selv, og i forhold til omgivelsene. Tiltaket må oppfylle begge kriterier.

2. Vedtak om avslag etter pbl. § 29-2 må begrunnes godt

Pbl. § 29-2 er en selvstendig avslagsgrunn. Det betyr at kommunen kan nekte å gi tillatelse til et tiltak av rent estetiske grunner, selv om tiltaket oppfyller alle andre krav. Dersom kommunen mener at et omsøkt tiltak mangler visuelle kvaliteter, bør kommunen ta opp saken med søkeren og gi veiledning om hvordan kravet kan oppfylles.

Når begge alternativer for stedsvalg/lokasjon tilfredsstillende utbygger sine krav til kommunikasjonsdekning vil det være nødvendig at tiltakets plassering vurderes opp mot Plan- og bygningsloven § 29-2.

4.1 Vurdering av de to lokasjonene opp mot pbl. § 29-2

Referansepunktet for vurderingen er Opprinnelig lokasjon. For hver av faktorene vurderes det hvorvidt Alternativ 1 er like god til å *redusere* de negative konsekvensene ved lokasjon av basestasjonen (0), bedre (+) / betydelig bedre (++) eller dårligere (-) enn Opprinnelig plassering. Tabellen under gir en samlet oversikt.

Vurderingsfaktorer	Opprinnelig lokasjon	Alternativ 1	Kommentar
Tilfredsstillende mottak og sendeforhold	0	0	Begge lokasjonene har tilfredsstillende mottak og sendeforhold / kommunikasjonsløsning.
Visuell virkning (pbl. 29-2)	0	++	Alternativ 1 ivaretar samlet visuell virkning best.
Fjernvirkninger	0	++	
Nærvirkninger	0	++	
Hensyntagende til nærmeste bebygde naboeiendom	0	++	Alternativ 1 ivaretar samlet hensynet til nærmeste bebygde naboeiendom best.

4.1.1 Visuell nær- og fjernvirkning

Basestasjonen har en høyde på 24 meter (inklusive sokkel på 1 meter). Utstyrshytta har et areal på cirka 8 m² med målene - bredde 2,43 m, lengde 3,26 m og høyde 3,1 m. De fysiske dimensjonene av tiltaket er betydelige.

Begge alternativene vil ha negative visuelle effekter på avstand. Det er fra før ingen luftlinjer eller master i nærområdet.

Samlet sett gir Alternativ 1 betydelig mindre negative visuelle effekter for både nær- og fjernvirkninger enn Opprinnelig lokasjon.

Visuell fjernvirkning

Opprinnelig lokasjon er på kanten av et høydedrag og vil bli svært synlig fra store deler av dalområdene. Selv om tiltaket i Alternativ 1 har samme høyde, bredde og areal som Opprinnelig lokasjon, så er fjernvirkningene betydelig mindre da plasseringen er i et slakere landskapsområde og i god avstand fra kanten på høydedraget. Her er det også mer trær i nærheten av tiltaket og neste åsrygg/høydedrag er betydelig nærmere enn hva som er tilfellet for Opprinnelig lokasjon. Samlet bidrar dette til at mobilmasten i Alternativ 1 «glir» mer inn i landskapet og fremtrer mindre ruvende når en vurderer fjernvirkninger.

Visuell nærvirkning

I vurderingen av visuell nærvirkning har vi kun tatt hensyn til nærmeste bebygde areal til lokasjonene. Det er en fritidseiendom med gnr. 22 og bnr. 18 (eid av undertegnede). For øvrige bebygde areal er avstanden så stor at nærvirkning ikke er relevant.

Opprinnelig lokasjon er i ytterkant av et høydedrag/platå om lag 100 meter fra nærmeste bebygde eiendom målt i avstand i terreng. Høydeforskjellen mellom tiltakets nedre fundament og bebygde areal er om lag 30 høydemeter. Samlet høydeforskjell mellom nabotomt og toppen av masten er cirka 54 høydemeter (30 høydemeter i terreng + 24 høydemeter mast). Masten er betydelig høyere enn all vegetasjon i området og det er ingen ås/høydedrag i bakkant.

For oss som nærmeste nabo vil nærheten til masten, og høydeforskjellen på 54 meter, resultere i at det visuelt fremstår som et meget høyt og ruvende tiltak som står i skarp kontrast til åsprofilen og landskapsiluetten. Den estetiske utformingen av omgivelsene påvirkes dermed i betydelig grad.

Når det gjelder Alternativ lokasjon er avstanden til nærmeste bebygde eiendom, gnr. 22 og bnr. 18, vesentlig lenger (om lag 260 meter) slik at nærvirkningen reduseres betraktelig i forhold til Opprinnelig lokasjon.

4.1.2 Eksempel på Statsforvalterens vurdering av visuelle effekter av basestasjon

Det vises blant annet til vurderinger og vedtak av Fylkesmannen i Oslo og Akershus 10.02.2017 i behandlingen av klagesak angående tillatelse til oppføring av basestasjon med gittermast – Bærum kommune – Glitterveien 50 – gnr. 91. bnr. 643 (dispensasjonssak).

Relevante sitater fra Fylkesmannen (s.3): «Siden masten blir særlig eksponert for omgivelsene, og for fjernvirkning, kan det tilsi at kravene som stilles til visuelle kvaliteter etter pbl. § 29-2 ikke er oppfylt. Denne bestemmelsen fremhever også «plasseringen» som kriterium for vurderingene av om tiltaket innehar gode visuelle kvaliteter. ... Et annet plasseringsvalg vil, slik vi ser det, ikke nødvendigvis gi like uheldige virkninger.

Tiltaket vurdert i forhold til omgivelsene er også et moment som må trekkes inn i dispensasjonsvurderingen etter pbl. § 19-2 (vår utheving). ... Fylkesmannen bemerker at det ved plassering av byggverk skal tas hensyn til naboeiendom. ... (s.4) Vedtaket er ugyldig og oppheves».

5. Saksgrunnlaget og innstillingen fra administrasjonen toner ned relevansen av studier knyttet til problemer for orrfugl

Saksgrunnlaget og innstillingen fra Beiarn kommune toner ned relevansen av nasjonal og internasjonal forskning og utredninger som dokumenterer risiko for at master og andre lufthindringer medfører habitatsforringelse og økt dødelighet for orrfugl og andre skogshøns.

Nedenfor beskrives relevansen av kunnskapsgrunnlaget knyttet til spill- og leveområder for skogshøns.

5.1 Administrasjonens vurdering av Naturmangfoldloven relatert til stedsvalg for mobilmast

5.1.1 Ansvarlig søker/utbyggers kunnskapsgrunnlag

Under følger e-post fra Jan Wasmuth (biolog med insekter som spesialområde; vår anmerkning) til Norsk Ornitologisk Forening – avdeling Nordland, samt representant for ansvarlig søker Maghsoud Bagheri, Technogarden Engineering.

Hva angår konsekvenser av det omsøkte tiltaket for orrfugl fremgår følgende (siste setning): «Vi finner ingen dokumentasjon på at mast, frekvens på sender og bygningsmasse har noen påvirkning på orrfuglleik, men vil anta at økt aktivitet har en negativ innvirkning.»

Vedlegg 20/901-7

Beiarn kommune

Fra: Jan Wasmuth <janwasmuth15@gmail.com>
Sendt: fredag 23. april 2021 13:48
Til: NOF avd. Nordland; Maghsoud Bagheri
Kopli: Britta Wah; Magnhild Johansen; Marte Moksnes Songøygard; Thorbjørn Aakre
Emne: Re: Ber om uttalelse angående oppsetting av basestasjon på Gnr. 22 / Bnr. 4, ved Tollådal, Beiarn kommune.

Norsk ornitologisk forening avdeling Bodø er blitt forelagt søknad fra Technorgarden som på vegne av Telenor Norge har søkt om byggetillatelse til å sette opp en basestasjon i Nedre Tollådal ved Gergetjolt. I et brev fra kommunen (som vi ikke har fått) ber de om en vurdering av plasseringen av installasjonen ut fra naturmangfoldloven.

Det få registreringer i artsdatabasen fra området. NOF har heller ikke hatt muligheter til å befare området siden saken er kommet såpass tidlig på året at det vil være begrenset observasjoner som kan gjøres. Dersom vi skal kunne gi en grundig beskrivelse av området må det registreres arter over tid og aller helst i hekkeseongen.

Viktige registreringer er likevel gjort. Nordflaggermus er vanlig og registrert. Siden det finnes nordflaggermus finnes det også insekter. Dette betyr at området sannsynligvis har en solid bestand av insektetende fugler som sangere, meiser og fuglekonge.

Personlig meddelt fra hytteiere i området er spillplass for orrfugl. Dette stemmer med topografi og type skog, blanding mellom barskog (furu) og lauvskog. Små myrer gjør området godt egnet til orrfuglleik.

Basestasjon, insekter og fugler.

Det er en stor diskusjon rundt stråling fra basestasjoner, fugledød og insektdød samt insekter og fuglers evne til å orientere seg. Videre vil nærhet til stasjonen kanskje bety noe for skader på dyr og mennesker.

Det er i skrivende stund ikke konkludert rundt stråling og skadevirkninger. Det observeres og dokumenteres likevel at enkelte insekter og grupper påvirkes sterkt av både 4G og 5G.

Gallojuolida er en høyde omtrent 100 m fra Gergetjolt. Høyden består av fast berg. Rundt høyden ligger det små myrdrag med spredt skog av bjørk, selje og furu. På de ulike myrene mindre enn 100 meter fra der anlegget er plassert har det vært leik av orrfugl i manns minne. Leiken foregår i hovedsak på de samme myrene årvisst. (Personlig meddelelse)

Biomangfold rundt Gallojuolida.

Spesielt i området er nordflaggermus. Nordflaggermus er registrert til Finnmark, men har sin nordlige del av hovedutbredelsen i Salten. Årsaken til god utbredelse i Salten er tilgang på mat.

Vi kan anta at insektsfaunaen vil bli påvirket av basestasjonen om vi legger til grunn «føre vane»-prinsippet. Dette vil igjen påvirke fugler og pattedyr.

Etablering av basestasjoner krever noe infrastruktur slik som veier til tilkomst og strøm. Det er derfor viktig at inngrepet ikke skjer over myr eller gjennom viktige biotoper.

NOF lokallag Bodø mener derfor at basestasjonen primært bør etableres nært bebyggelse og der det allerede finnes infrastruktur.

Etablering av basestasjoner er i seg selv et lite inngrep. Det består av et hus på 6-7 m², ei mast på 15-20 meter. Det framkommer ikke av den dokumentasjonen vi har tilgang til hvilke frekvenser basestasjonen skal sende med, men det antas at det legges opp til sending opp til 120GHz.

Vi finner ingen dokumentasjon på at mast, frekvens på sender og bygningsmasse har noen påvirkning på orrfuglleik, men vil anta at økt aktivitet har en negativ innvirkning.

Mvh Jan Wasmuth

5.1.2 Kunnskapsgrunnlaget må omfatte konsekvenser for leve- og spillområdene for orrfugl
Ut fra det tilgjengelige brede kunnskapsgrunnlaget framstår vurderingene fra NOF som
overraskende hva gjelder konsekvenser for fugler.

Vi finner betydelig dokumentasjon i forskning og offentlige utredninger for at master og andre barrierer plassert i leve- og spillområder for skogshøns medfører stor risiko for både habitatsforringelse og kollisjoner. Vurdering av alternative lokasjoner sett opp mot bestemmelsene i Naturmangfoldloven er derfor nødvendig.

Når faktagrunnlaget i saken fortsatt er mangelfullt, og vurderingene i lys av Naturmangfoldloven ikke er tilfredsstillende, er det nødvendig å supplere med faktabasert

informasjon med basis i forskning, offentlige utredninger og lokalkunnskap for å kunne gjøre en helhetlig vurdering av konsekvensene av dispensasjonsvedtaket.

5.2 Utfyllende kunnskapsgrunnlag for å vurdere tiltaket iht. Naturmangfoldloven
Det fremgår av St. melding nr. 14 (2015-2016) Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold (s. 45) at: «*De viktigste konsekvensene for naturmangfold er knyttet til direkte tap av naturtyper og leveområder gjennom arealbeslag, indirekte tap av leveområder gjennom forstyrrelses- og unnvikelseeffekter, barriereeffekter som påvirker vandring og spredning, samt økt dødelighet hos enkelte artsgrupper av fugl som følge av at de kolliderer med faste installasjoner (vår utheving)*».

5.2.1 Vedtatt lokasjon for mobilmast er en gammel spillplass for orrfugl – Alternativ 1 reduserer de negative effektene

Masten er 24 m høy og rager langt over furu- og fjellbjørkeskogen i dette subalpine området (ca. 460 moh.). Plan- og ressursutvalgets vedtak om plassering av tiltaket på kanten av et høydedrag/platå («Opprinnelig lokasjon») vil medføre betydelige direkte og indirekte negative følgevirkninger. Det er lokalisert i et viktig område for spill og reproduksjon for orrfugl. Det er ingen andre luftlinjer eller master i nærområdet.

Det er betydelig risiko for at en gjennomføring av tiltaket på den vedtatte lokasjonen vil ha alvorlige og irreversible følger for sårbare fuglearter.

Området er særdeles viktig for fugl. Vinter/vår er vedtatt lokasjon (Opprinnelig lokasjon) i beiteområde for trekkende fugler som snøspurv og sidensvans. Det sees ofte rype og orrfugl (med kyllinger om sommeren), og mer spredte observasjoner av tiur. Andre arter som ut fra våre observasjoner lever i området er blant annet kongeørn, hønsehauk, kattugle og haukugle. Dette er sårbare og hensynskrevende fuglearter der flere er rødlistet. Det er en bestand av nordflaggermus i området. Alle flaggermusarter i Norge er vernet. Tiltaket er således plassert i et område for hensynskrevende arter som er av betydelig lokal, regional og nasjonal forvaltningsinteresse.

Helårs bestand av orrfugl på vedtatt lokasjon for mobilmast

Det fremheves spesielt at området det er vedtatt å plassere mobilmast (Opprinnelig lokasjon) på har en *helårs bestand* av orrfugl. Høydedraget og nærliggende myrområde er en *nøkkelbiotop* som spill- og paringsplass for orrfugl. Hver vår (også i mai 2022) observeres det fra vår eiendom at orrfuglene befinner seg på kanten av denne delen av platået. I spilltiden oppholder orrfugl seg der de lett kan sees og høres, har god oversikt over hverandre og rovvilt, samt enkelt kan foreta flukt (e.g., Haug & Hansen, 2005).

Spill- eller paringsområder er relativt veldefinerte geografisk områder, som man finner hos et fåtall arter i Norge, og har ofte veldefinerte habitategenskaper (Framstad et al., 2018). Spillplasser for orrfugl er typisk *svært stedsspesifikke og tradisjonelle* (Finne, Kristiansen, &

Wegge, 2003). Muntlige overleveringer i slekten tilsier at den aktuelle spillplassen er svært gammel. Vi har ikke observert andre spillplasser for orrfugl i nærområdet. Dette tilsier at området er viktig og foretrukket ut fra topografi og vegetasjon.

I forhold til skogsdrift og andre naturinngrep skal spillplasser for skogsfugl registreres og spares. Gjennom Norsk PEFC Skogstandard, er skogbruket pålagt å ta hensyn til spillplasser for hønsfugl. Undersøkelser viser at det tross for dette har skjedd en sterk reduksjon i antall spillplasser (Mejdell, 2004).

Selv om orrfugl er spesielt sårbare i spill- og paringstiden om våren (mars-juni), så vil *skadevirkninger av tiltaket ikke være begrenset til denne perioden*. Orrfugl er en utpreget standfugl og særlig orrhanene holder seg i spillområdet mesteparten av året (Hermansen & Schandy, 2018). Inngrep og permanente installasjoner av den typen det er snakk om her medfører følgelig stor risiko for forringelse av orrfuglenes leveområde.

5.2.2 Høy risiko for at tiltaket medfører habitatsforringelse for orrfugl – Alternativ 1 har mindre negative effekter

Bestanden av orrfugl og annen skogsfugl har gått tilbake. Selv om arten fortsatt er livskraftig (<http://www.artsdatabanken.no>) viser bestandsestimater for norske hekkefugler en negativ trend for orrfugl (e.g., Shimmings & Øien, 2015).

Følgende fremgår av Norsk Rødliste for arter 2021;

<https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/31889>: «Orrfugl (Lyrurus tetrix) vurderes som livskraftig LC, på bakgrunn av overvåkingsdata. Gitt indikasjoner på bestandsnedgang i Norge og Sverige over en lengre periode enn tre generasjoner, bør man følge nøye med på utviklingen. Det er behov for ytterligere kunnskap om bestandsutviklingen i årene framover.»

I henhold til «European Birds Directive» er orrfugl blant artene som har fått spesiell beskyttelse under «Annex I»:

“Annex 1: 194 species and sub-species are particularly threatened. Member States must designate Special Protection Areas (SPAs) for their survival and all migratory bird species.”
https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm

Begrunnelsen for behovet for beskyttelse/inkludering av orrfugl er som følger:

“Many local populations have declined in parallel with afforestation of heathlands and their conversion to agriculture. At present, habitat fragmentation and destruction, overhunting and disturbances are serious threats.”

https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/threatened/t/tetrao_tetrix_tetrix_en.htm

Habitatforringelse er vurdert å være den største utfordringen vi står overfor i dag (St. melding nr. 14 2015-2016). Det må derfor legges avgjørende vekt på orrfugl og andre skogshøns' sårbarhet for menneskeskapte inngrep og forstyrrelser på sine leveområder.

I likhet med forringelser beskrevet ved etablering av turbiner, internveier eller kraftlinjer på/gjennom hekkelokaliteter eller spillplasser (Fiskevold et al., 2014; Hovick et al., 2014), vil en permanent installasjon som mobilmast midt i orrfuglenes spillområde (Opprinnelig lokasjon) utgjøre en betydelig risiko for forringelse av deres leveområder. Orrfugl og tiur stiller store krav til ro på spill- og hekkeplassen og vil kunne bli berørt av støy/ferdsel i nærområdet både i anleggs- og driftsfasen. Forringelse av orrfuglenes leveområder vil ha følgevirkninger for andre arter. Orrfugl er bl.a. byttedyr for hønsehauk og kongeørn i området. I tillegg er det en permanent fare for at skogshøns og andre fuglearter, inkludert rovfugler, kolliderer med masten ved innflyging til området (Coppes et al., 2020; Loss et al., 2015).

5.2.3 Orrfugl er en særlig kollisjonsutsatt art – Alternativ 1 har mindre negative konsekvenser
Det er godt dokumentert at hønsefugler som rype, tiur og orrfugl er særlig utsatt for kollisjoner med ulike typer høye konstruksjoner og at dette har sammenheng med at de har dårlig syn og svake flygeferdigheter (Bevanger, 2011; Bevanger, May, & Stokke, 2016; Coppes et al., 2020; Drewitt & Langston, 2008). Undersøkelser har vist at disse artene er kollisjonsutsatte både høst, vinter og vår (e.g., Bevanger & Brøseth, 2004), altså årstider og værforhold med begrenset sikt.

Fugler som er avhengige av spesifikke spillplasser om våren er sårbare for å kolliderer med kraftledninger, master og gjerder i nærheten, siden de ofte foretar korte forflyttinger i kritiske høydenivå (Bevanger, 1990; Bevanger & Henriksen, 1996). Kollisjonsrisikoen er funnet å øke jo nærmere konstruksjonene befinner seg spillplassene (Bevanger et al., 2016).

For hønsefugler er kollisjonsrisikoen liten i god sikt, men tåke, regn og mørke øker faren vesentlig. Studier har vist overrepresentasjon av hønsefugl blant kollisjons ofre (Bevanger, 1994a; Bevanger, 1998). Dette skyldes også at de flyr mye i lav høyde i skumring og grålysning. Spillet foregår ved solnedgang og igjen i skumringen om kvelden, men særlig i grålysningen om morgenen.

Fuglene er spesielt utsatt for kollisjon ved letting og landing (Lislevand, 2004).

Feltobservasjoner indikerer at fugler, inkludert hønsefugl og rovfugl, ikke er i stand til å gjøre unnvikende manøvrer når de nærmer seg master og andre installasjoner i deres trekk- og leveområder. De generelle flyvemønstrene fortsetter med andre ord som før (Flydal & Rannestad, 2014).

Utformingen av landskapet der høye konstruksjoner plasseres har innvirkning på kollisjonsfaren (Bevanger, 2011; Bevanger et al., 2016; Lislevand, 1999). Enkelte steder har en overhyppighet av kollisjoner, herunder «treløse områder som myrdrag som tillater fugler å fly lavere enn de ellers ville kunne gjøre» (Bevanger, 2011). I faglitteraturen påpekes det videre at det er viktig å unngå plasseringer som øker kollisjonsrisikoen for fugler som flyr ut fra eksempelvis en beite- eller reirplass.

Vindturbiner, kraftledninger, kommunikasjonstårn og andre høye strukturer frarådes plassert på kanten/ryggen av høydedrag og anbefales plassert i god avstand fra spillområder og flyve-traséer (e.g., Coppes et al., 2020; Drewitt & Langston, 2008; Manville, 2005).

På bakgrunn av den gjennomgåtte litteraturen er det grunn til å forvente at både hønsefugler og rovfugler vil ha høy risiko for å kollidere med den planlagte mobilmasten på Opprinnelig lokasjon på kanten av høydedraget/platået. Kunnskapsgrunnlaget synliggjør at ved å plassere masten vesentlig tilbaketrukket fra kanten (Alternativ 1), så vil kollisjonsfaren reduseres.

5.3 Utdrag av vitenskapelige artikler og utredninger som underbygger relevansen av kunnskapsgrunnlaget

I saksframlegget utarbeidet av Beiarn kommune fremkommer følgende (s. 4): «Beiarn kommune har gjennomgått kildene og funnet at litteraturen, i omtale av lufthinder, enten gjelder krasj og elektroklusjon av fugler i kraftlinjer eller større rovfugler som havørn som ikke klarer å manøvrere unna roterende blader på vindturbiner. I den grad litteraturen er opptatt av mastene i seg selv, er det enten som utkikkspunkt for rovfugler, hvilested for andre fugler eller hvordan utforming og plassering av master påvirker geometrien til kraftlinjer. **Vi finner ikke dekning for at selv masten skal utgjøre et luftfartshinder for orrfugl som medfører kollisjonsfare** (vår utheving).»

Det er riktig at en stor del av faglitteraturen omhandler kraftledninger og vindturbiner, men det er godt dokumentert at hønsefugler har høy risiko for å kollidere med «kunstige lufthindringer i alminnelighet» (Bevanger et al., 2016), inkludert master/tårn, vindturbiner, kraftledninger og gjerder. Vi gjør oppmerksom på at ordet «kraftledning» i litteraturen henviser til «hele arrangementet, med alle liner og støttestrukturer (stolper, master) inkludert» (Lislevand, 2004). I det følgende tas med sitater som underbygger at hønsefugler er særlig utsatt for å kollidere med ulike typer strukturer som plasseres i deres leveområder.

Bevanger, May & Stokke, 2016. Landbasert vindkraft. utfordringer for fugl, flaggermus og rein. NINA Temahefte 66:

Side 35: «Hønsefugl er kjent for å være utsatt for å kollidere med kunstige lufthindringer i alminnelighet. I Norge er det utført flere studier som viser at alle våre hønsefuglarter er utsatt for å bli drept i tilknytning til menneskeskapte lufthindringer som kraftledninger og gjerder, til dels i betydelig omfang (Bevanger 1994, 1995, 1998, Bevanger & Brøseth 2000).

Årsaken til at hønsfugl er sårbare for å kollidere med ulike strukturer er bl.a. at de har et forholdsvis dårlig syn, ved siden av at de rent aerodynamisk ikke er i stand til å gjøre raske unnamanøvre; de har en nokså tung kropp og korte vinger.»

Vitenskapelig oversiktsartikkel av Coppes et al., 2020. The impact of wind energy facilities on grouse: a systematic review; Journal of Ornithology:

Side 10: "At least five species of grouse have been reported to collide with wind turbines. Because grouse generally fly at a relatively low height above the ground, and thus mainly stay below the area covered by a wind turbine's rotors, they are reportedly more prone to collision with turbine towers than with the rotor blades."

Vitenskapelig artikkel av Drewitt & Langston, 2008. Collision Effects of Wind-power Generators and Other Obstacles on Birds, Annals of the New York Academy of Sciences:

Side 233: "In addition to wind turbines, birds collide with a wide range of other structures, including communication masts, tall buildings and windows, power lines, and fences.

Side 253: Wind farms, power lines, fences, and communication towers should be located away from wetlands and other areas where large numbers of vulnerable birds concentrate to nest, feed, or roost, known migratory or daily flight routes, and especially areas that support scarce and threatened species."

Vitenskapelig artikkel av Schöll & Nopp-Mayr, 2021. Impact of wind power plants on mammalian and avian wildlife species in shrub- and woodlands, Biological Conservation, 256:

Side 7: "While high-flying bird species (e.g., birds of prey) usually collide with rotor blades (De Lucas and Perrow, 2017), where blade sweeps exceed forest canopy heights (e.g., short-toed snake eagle (*Circaetus gallicus*), De Lucas et al., 2008), low-flying species (e.g., black grouse; Lyrurus tetrix) have been found to collide with wind turbine towers (Zeiler and Grünsachner-Berger, 2009; Coppes et al., 2020a)."

I det følgende presenteres sitater som omhandler negativ påvirkning av høye strukturer/ infrastruktur på skogshønsenes atferd, inkludert unngåelsesatferd:

Vitenskapelig oversiktsartikkel av Hovick et al., 2014. Evidence of negative effects of anthropogenic structures on wildlife: a review of grouse survival and behaviour; Journal of Applied Ecology:

Side 1682: "Grouse possess a variety of morphological, physiological and behavioural adaptations that allow them to occupy seasonal changes in northern latitudes without having to migrate, which in turn, makes them highly susceptible to landscape changes (Johnsgard 1983; Storch 2007)." ... Of particular concern are the grouse species that inhabit non-forested ecosystems because they have evolved in landscapes that are relatively void of

tall vertical structures, meaning that anthropogenic structures erected in these landscapes could have significant impacts on their behaviour.”

Side 1686: “Of the portions of the life cycle we investigated, lek-site persistence was most affected by anthropogenic structures. For example, black grouse abandoned leks after wind farm construction in Austria (Zeiler & Grunschachner-Berger 2009)...”

“Survival during all periods of the life cycle we examined decreased in the presence of anthropogenic structures. Published research of the effects on nest survival and brood survival was too scarce to examine, but for lek attendance and annual survival, we found significant declines in the presence of structures. Grouse are mostly non-migratory in nature and develop high site fidelity associated with annual reproductive activities. As a consequence, annual survival and lek attendance can both be affected as structures can increase fragmentation and alter predator dynamics.”

Vitenskapelig artikkel: Wöss & Zeiler (2003); Building projects in black grouse habitats – assessment guidelines; Sylvia 39(suppl.): 87–96:

Side 88. “The loss of a single Black Grouse site can induce the isolation of several local populations surrounding the lost site in case the distances between existing populations and displaying sites exceed dispersal potential of the species.”

“The loss of habitats in alpine regions is mainly due to an increase in infrastructural facilities in black grouse habitats but also due to changes in land use practices.”

6. Eksempler på vedtak fra Fylkesmannen / Statsforvalteren som omhandler vern av spillplasser og leveområder

6.1 Sak i Hemsedal kommune – alternative plasseringer – vedtaket avvises grunnet spillplass for orrfugl

I en liknende sak fra Hemsedal kommune (Arkivsak-dok. 12/00333-6; arkivkode 62/9) ble det søkt om dispensasjon for oppsetting av mobilmast i et LNF-område. Det omsøkte tiltaket gjaldt oppsetting av ny mobilmast og utstyrshytte i et friområde med spredt bebyggelse og med god avstand til nærmeste eiendom. Tiltaket ble søkt plassert på et lite platå tilbaketrukket på det aktuelle høydedraget. Nabo hadde innsigelse til tiltakets plassering fordi det ville ligge svært nært/i et område med spillplass for orrfugl og storfugl og medføre stor risiko for habitatødeleggelse.

I høringssvaret fra Fylkesmannen i Buskerud ble det bedt om en *nærmere vurdering av alternative plasseringer* ut fra de allmenne landskaps- og friluftsverdiene i området. Videre at lokalisering av tiltaket ikke måtte komme i konflikt med ivaretagelse av verdifullt naturmangfold.

I sin vurdering av miljøkonsekvensene ble det påpekt at området er en spillplass for orrfugl. Fylkesmannen viste til fagrapporter (NINA rapport 674 og NINA oppdragsmelding 193 utarbeidet av seniorforsker Bevanger) hvor det fremkommer at *konstruksjoner som gjerder, høyspentlinjer og master dreper mye fugl* i Norge. Ryper og orrfugl fremheves som spesielt utsatte for kollisjoner.

I sin vurdering av plasseringen av tiltaket fremholdt Fylkesmannen at denne «... er svært nær- og i et område med spillplass for storfugl. Masten og huset vil trolig være forstyrrende for spillplassen og habitatsødeleggende».

Fylkesmannens konklusjon var at det ikke forelå dokumentasjon i saken som var av avgjørende betydning for plassering av masten på omsøkt lokasjon i forhold til de negative innvirkningene en mast ville ha på allmenne naturlandskaps- og friluftsinnteresser. Det ble også bedt om at det som en del av kommunens saksbehandling måtte redegjøres for hvordan de miljørettslige prinsippene til offentlig beslutningstaking i §§8-12 i Naturmangfoldloven ville bli vurdert og fulgt opp.

Det fremgår av innstillingen til Rådmannen i Hemsedal kommune at hovedutvalget for Plan og Ressurs ikke fant at fordelene ved å gi dispensasjon fra kommuneplanen ville oppveie for ulempene og skade på allmenne natur-, landskaps-, og friluftsinnteresser. Utvalget avslø derfor søknaden om dispensasjon fra kommuneplan for oppsetting av en 12 m høy mobilmast og teknisk rom. Begrunnelsen var at «*masten ville være forstyrrende og kanskje helt ødeleggende for orrfuglens spillplass i området og at masten ville bli meget profilert for hele området.*»

I sitt høringsvar i ovennevnte sak gjorde Fylkesmannen også oppmerksom på at spillplassen for orrfugl ikke var registrert i kommunens viltkart og at kommunen derfor måtte gjøre de nødvendige avgrensningene for å få området registrert. Hemsedal kommune svarte at de ville følge opp dette.

6.2 Sak i Notodden kommune - viktigheten av registrering av spillplasser for sårbare arter i viltkartverket

Spillplassen på den omsøkte lokasjonen for mobilmast/basestasjon for Nedre Tollådal er etter vår informasjon (telefonkontakt med Statsforvalteren i Nordland) ikke registrert i viltkartverket.

Registrering av spillplasser på kommunens viltkart er viktig for å unngå menneskeskapt forringelse av verdifulle skogsfuglområder.

I Miljødirektoratets veileder «Arter i arealplanlegging»; er spillplasser blant de fremhevede eksempler på relevante økologiske funksjonsområder.

I Miljødirektoratets veileder «Retningslinjer for håndtering av sensitive artsdata», under overskriften «Sensitive artsdata som bør unntas offentlighet» (s. 6), er også spillplasser omtalt:

«Hjemmelen for å unnta fra offentlighet miljøinformasjon som vil kunne brukes til skade for miljøet, er ment å være en sikkerhetsventil for å beskytte helt spesielle og truede miljøverdier. Dette kan for eksempel være informasjon om voksesteder for truede eller sjeldne planter, og om hekkesteder, hi, ynglesteder, spillplasser og lignende for bestemte arter eller bestander.»

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M606/M606.pdf>

Betydningen av spillplassene reflekteres i Fylkesmannen i Vestfold og Telemarks vedtak etter at en privatperson anket Notodden kommunes avslag, datert 06.11.14, på å få utlevert informasjon om spillplasser for tiur og orrfugl.

Kommunen konkluderte med at dette er *sensitiv informasjon som holdes skjernet av hensyn til biotopene*. Vedtaket ble påklaget til Fylkesmannen, men avslått med følgende begrunnelse:

«Fylkesmannen anbefaler at leikar for desse artane vert skjerma for allment innsyn. Desse artane er jaktbare i dag, men dei kan fort bli uroa og stressa på leiken. Dette gjeld særleg storfugl, og det er fleire eksempel på leikar som har blitt borte på grunn av uroing ... Dersom desse spellassane skal ligga ope tilgjengeleg for alle, må dei maskerast med minst 5x5 km, for at ein ikkje enkelt skal kunna finne dei ut frå kunnskap om habitatkrav og liknade. Det er også er ein trussel at spellassar vert hogde ut fordi ein ikkje veit kor dei er. Difor er det er det også viktig at offentleg forvaltning og skogbruket har tilgang til nøyaktige data for desse.»

Avslaget ble videre begrunnet med at informasjon om slike spillplasser er lagt inn på kart under tittelen «sårbare arter – unntatt offentlighet».

7. En samlet vurdering av lokasjonsalternativene

I det ovenstående har vi beskrevet området topografi og arts mangfold. Hovedfokus har vært på orrfugl da området er tilholdssted for orrfugl året rundt og fordi vedtatt lokasjon (Opprinnelig lokasjon) for oppsetting av mobilmast på kanten av platået mot sør-vest i retning Tjuvålia/Tjuvåga er en foretrukket spillplass for orrfugl. Fra vår eiendom har vi svært god oversikt over spillaktiviteten og orrfuglenes flyvemønster. Vår vurdering av Opprinnelig lokasjon og Alternativ 1 for mobilmasten baserer seg på:

- a. lokalkunnskap om orrfuglenes atferd og preferanser i det aktuelle området, og
- b. kunnskap om skogshøns' leveområder og fysiologiske/atferdsmessige sårbarheter fra vitenskapelige publikasjoner, samt rapporter og høringsuttalelser fra ulike offentlige instanser.

Oppsetting av mobilmast på Opprinnelig lokasjon fremstår som et spesielt ødeleggende stedsvalg fordi denne er på kanten av høydedraget/platået og i kjernen av spillområdet. Som belyst ovenfor er det slik at jo nærmere master og andre installasjoner er spillplassene desto

større risiko er det for at skogshøns kolliderer med disse (Bevanger et al., 2016). Orrfuglene vil være spesielt kollisjonsutsatte ved Opprinnelig alternativ da dette er på kanten av platået hvor de lander og letter. Ut fra dette er vår vurdering at spesielt Alternativ 1, som er trukket et godt stykke bort fra kanten i retningen sør-vest, men på omtrent samme høyde over havet, vil:

1. redusere risikoen for at skogshøns kolliderer med masten, og
2. ha større avstand til kjerneområdet for spillplassen.

Lokasjon av mobilmast knyttet til Alternativ 1 framstår som det alternativet som har minst negative effekter selv om virkningene også her kan representere en forringelse av orrfuglenes leve- og spillområder.

Når det tas hensyn til visuelle effekter av tiltaket framstår Alternativ 1 som et betydelig bedre stedsvalg enn Opprinnelig lokasjon hva gjelder fjern- og nærvirkninger, samt virkninger for nærmeste bebygde eiendom. Eiendommen er omlag 90 meter i terrenget fra vedtatt lokasjon. På grunn av plasseringen av tiltaket på toppen av platået vil den samlede høydeforskjellen mellom eiendommen til toppen av masten utgjøre cirka 54 meter.

8. Kommunens vedtak bryter med innstillingen og begrunnelsen for vedtaket er mangelfull

Plan- og ressursutvalget følger ikke administrasjonens anbefalte lokasjonsløsning jf. avsnitt 3.1 og 3.2.

Følgende fremgår av begrunnelsen for Beiarn kommune sitt vedtak:

«Utvalget ser heller ikke at tiltaket strider mot naturmangfoldloven §§ 8-12 da orrfugl og nordflaggermus finnes i nær sagt hele Beiarn.»

Det er mulig at disse artene finnes i store deler av kommunen, men spesifikke spillplasser finnes ikke i hele Beiarn. De som fortsatt finnes, er ut fra opplysninger fra Statsforvalteren i Nordland ikke dokumentert i offentlige registre av nyere dato.

Vår konklusjon er at vurderingene gjort av Plan- og ressursutvalget ikke tilfredsstillende kravene i Naturmangfoldloven. Naturmangfoldloven skal anvendes når det er tale om arter og biotoper som behøver skjerming. I forhold til plassering av master o.l. har vi bl.a. henvist til forskning, fagrapporter, og beslutninger fattet av Fylkesmannen/Statsforvalteren som omhandler risiko for forringelse av *biotopets funksjon og økt dødelighet*:

- Faren for forringelse av skogsfuglenes leve- og reproduksjonsområder.
- Faren for kollisjoner med master og andre barrierer øker jo nærmere disse er plassert i forhold til reproduksjonsområdene.
- Kollisjonsrisiko og økt dødelighet for hønefugl er godt dokumentert i nasjonal og internasjonal forskning.

Plasseringen av mobilmasten er kritisk viktig for hønefugl, og trolig også for andre typer fugl og flaggermus. Det viktigste avbøtende tiltaket ansees å være lokalitetsvalg. I henhold til Naturmangfoldloven skal *føre-var-prinsippet* (§9) være førende for valg av lokasjon for installasjoner i varsomhetssoner for sårbare arter.

Etter vår oppfatning gjør føre-var-prinsippet seg gjeldende med styrke i dette området som har rikt biologisk mangfold og fyller flere økologiske funksjoner.

Stedsvalget skal gi *minst mulig ulemper nå og i framtiden*. Det fremgår av den generelle aktsomhetsplikten (§6) at «Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i §§ 4 og 5» (forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer). Basert på ovenstående tar man en *unødig risiko* ved oppsetting av mast i kant/skråning mot dal i sør-vestlig retning, jf. Opprinnelig lokasjon, når masten kan plasseres lenger inn på plataet uten at formålet tilsidesettes, jf. Alternativ 1.

Gitt kunnskapsgrunnlaget og kravene som stilles til vurderinger i henhold til Plan- og bygningsloven og Naturmangfoldloven framstår vedtaket som mangelfullt når det gjelder avveining av ulike hensyn. Følgelig tilfredsstilles ikke kravene som må stilles til et dispensasjonsvedtak i et LNFR-område. Det vises også til momentet knyttet til presedens for framtidige saker av lignende karakter.

9. Opprettholdelse av Beiarn kommunes vedtak vil gi presedens

Det synes å være en økning i antall saker om oppsetting av mobilmaster og lignende tiltak, og det forventes at denne tendensen vil fortsette i tiden framover som følge av økt digitalisering av samfunnet og dertil økte behov for god telefondekning og nettforbindelse.

Denne klagesaken er ikke unik da det tidligere har vært- og med høy sannsynlighet vil komme nye saker som har mange likhetstrekk med dispensasjonsvedtaket i Beiarn kommune. Dersom Statsforvalteren opprettholder kommunens dispensasjonsvedtak vil det være en reell presedensfare for framtidige dispensasjonssaker hvor ulike lokasjoner skal vurderes og avveies mot hverandre. Kravene til saklige og forsvarlige vurderinger av lokasjonsalternativene er ikke tilfredsstillende ivaretatt jf. de seks hovedbegrunnelsene for vår klage på dispensasjonsvedtaket til Plan- og ressursutvalget i Beiarn kommune.

Etter vårt syn har begrunnelsen for dispensasjonsvedtaket samlet sett ikke dokumentert at fordelene ved å gi dispensasjon til plassering av mobilmast på Opprinnelig lokasjon er klart større enn ulempene ved å velge Alternativ 1. Telenor Norge AS som tiltakshaver har dokumentert at begge lokasjoner gir tilfredsstillende kommunikasjonsdekning. Dermed vil formålet med tiltaket ivaretas på begge lokasjoner. Stedsvalget må bero på en helhetlig vurdering av hva som samlet sett gir minst negative følger.

Opprinnelig lokasjon gir en *unødig høy risiko* for alvorlige og irreversible negative konsekvenser for naturmangfoldet sammenlignet med Alternativ 1. I tillegg er de varige

negative effektene i forhold til visuelle kvaliteter og nærmeste bebygde eiendom betydelig større ved plassering av tiltaket på Opprinnelig lokasjon, jf. pbl. §29-2.

Med vennlig hilsen

Anne-Kristin Solbakk

Torbjørn Bjørklund

Eiere av gnr.22 og bnr. 18 i Beiarn kommune, Tollådalsveien 531, 8114 TOLLÅ.

Telefon Torbjørn: 976 52 887

e-post: tbjorklund64@gmail.com

Referanser

Bevanger, K. (1990). Topographic aspects of transmission wire collision hazards to game birds in the Central Norwegian coniferous forest. *Fauna norvegica Ser. C, Cinclus* 13: 11-18.

Bevanger, K. (1994a). Bird interactions with utility structures; collision and electrocution, causes and mitigating measures. *Ibis* 136: 412-425.

Bevanger, K. (1998). Biological and conservation aspects of bird mortality caused by electricity power lines: a review. *Biological Conservation* 86: 67-76.

Bevanger, K. (2011). Kraftledninger og fugl. Oppsummering av generelle og nettspesifikke problemstillinger. Trondheim: Norsk institutt for naturforskning (NINA) Rapport 674.

Bevanger, K. & Brøseth, H. (2004). Impact of power lines on bird mortality in a subalpine area. *Animal Biodiversity and Conservation* 27: 67-77.

Bevanger, K. & Henriksen, G. (1996). Faunistiske effekter av gjerder og andre menneskeskapte barrierer. Trondheim: Norsk institutt for naturforskning (NINA) Oppdragsmelding 393.

Bevanger, K., May, R.F., & Stokke, B.G. (2016). Dyreliv og kraftledninger. Miljø- og forsyningsmessige utfordringer. Trondheim: Norsk institutt for naturforskning (NINA) Temahefte (67).

Coppes, J., Braunsch, V., Bollmann, K., Storch, I., Mollet, P., Grünschachner-Berger, V., Taubmann, J., Suchant, R., & Nopp-Mayr, U. (2020). The impact of wind energy facilities on grouse: A systematic review. *Journal of Ornithology*, 161, 1–15.

Drewitt, A.L. & Langston, R.H.W. (2008) Collision effects of wind-power generators and other obstacles on birds. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1134, 233–26.

Finne, M.H., Kristiansen, P., & Wegge, P. (2003). Skogsfugl i fjella. Rapport basert på 18 års taksering. Fylkesmannen i Østfold, miljøvern, Rapport nr. 3.

Fiskevold, M., Gregersen, F., Heimstad, R., Løset, F., Molin, P., Mork, K., Mortensen, M., Myrmæl, A., Mæland, A.F., Sandbakk, T., Seierstad, D.T., & Spikkeland, I. (2014). Naturfaglige registreringer i Østfold, Fylkesmannen i Østfold, miljøvern, Rapport nr. 5.

Flydal, K., & Rannestad, O.T. (2014). NaturRestaurering rapport nr. 2014-01-03.

Framstad, E., Bevanger, K., Dervo, B., Endrestøl, A., Olsen, S.L. & Pedersen, H.C. (2018). Faggrunnlag for kartlegging av økologiske funksjonsområder for terrestriske arter. NINA Rapport 1598. Norsk institutt for naturforskning.

Haug, F. & Hansen, R. (2005). Storfugl, orrfugl, jerpe – biologi, forvaltning og jakt. Landbruksforlaget.

Hermansen, P. & Schandy, T. (2017). Norske fugler: levevis-forskning-trusler-folketro. Forlaget Tom & Tom.

Hovick, T.J., Elmore, R.D., Dahlgren, D.K., Fuhlendorf, S.D., & Engle, D.M. (2014), REVIEW: Evidence of negative effects of anthropogenic structures on wildlife: a review of grouse survival and behaviour. *J Appl Ecol*, 51: 1680-1689.

Lislevand, T. (1999). Kunnskapsstatus for fuglelivet på Stadlandet og mulige konsekvenser for planlagt vindkraftverk. Norsk Ornitologisk Forening Rapportserie; Rapport nr. 5-1999.

Lislevand, T. (2004). Fugler og kraftledninger. Metoder for å redusere risikoen for kollisjoner og elektrokusjon. Norsk Ornitologisk Forening Rapportserie; Rapport nr. 2-2004.

Loss, S.R., Will, T., Marra, P.P. (2015). Direct Mortality of Birds from Anthropogenic Causes *Annual Review of Ecology, Evolution, and Systematics*, 46:1, 99-120.

Manville, A.M., II (2005). Bird strikes and electrocutions at power lines, communication towers, and wind turbines: state of the art and state of the science – next steps toward mitigation. In: Ralph, C.J., Rich, T.D. (Eds.), *Bird Conservation Implementation and Integration in the Americas: Proceedings of the Third International Partners in Flight Conference*. USDA Forest Service Gen. Tech. Rep. PSW-GTR-191. Pacific Southwest Research Station, Forest Service, U.S. Department of Agriculture, Albany, California, pp. 1051–1064.

Mejdell, C.M. (2004). VESO Oslo Veterinary science opportunities. Konsekvenser av menneskelig aktivitet på dyrevelferd hos viltlevende dyr.

Schöll, E.M & Nopp-Mayr, U. (2021). Impact of wind power plants on mammalian and avian wildlife species in shrub- and woodlands. *Biological Conservation*, 256, 109037.

Shimmings, P. & Øien, I.J. (2015). Norsk Ornitologisk Forening, Rapport 2-2015.

St. melding nr. 14 (2015-2016) Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold.

Wöss, M. & Zeiler H. (2003). Building projects in Black Grouse habitats – assessment guidelines. *Sylvia* 39(suppl.): 87–96.